

Zaldi-probak Antzinaroko Grezian

Zaldi-probak Grezian ez dira gero Erroman izango direnaren iragarpena baino. Garailea, zaldiaren jabea izaten zen eta zaldi jabeak, jakina, aberatsak. Garaipenari etekin politikoa ere ateratzen zioten, herriaren estimuari esker. Gurdi-lasterketak (kuadriga, biga, mando-biga...) edo zaldi gaineko lasterketak izaten ziren, Pausaniasek hipodromo bat deskribatzen du eta Patrokloren jokoetatik aukeratu dugun zatian ikusleen ezinegona eta apusturako grina erakusten ditu Homerok.

«Estadiotik helanodikak eserita izaten diren lekutik igarota, zaldi lasterketetako zelaia izaten da, bai eta hauetako irteera lekua ere. Irteera lekuak ontzi baten brankaren antza du eta ontzi-muturra lasterketaren norabidean jarrita dago. Branka zabaldu egiten da Agnaptoren arkupera hurbiltzen den aldean eta brontzezko izurde bat dago haga batean jarrita ontzi-muturrean bertan. 400 oin luze da irteera lekuaren alde bakoitza eta lasterketan parte hartzen dutenen artean zozketaz banatzen diren kutxatilak daude hor. Gurdien edo zaldien aurrean soka bat zabalitzen da hesi moduan. Olinpiada bakoitzean adreilu gordinezko aldaretxo bat eraikitzen da brankaren erdi-erdian, kanpoaldetik karez zurituta, eta aldare gainean arrano bat jartzen da hegoak zabal-zabal eginda. Lasterketaren hasiera jakinarazi behar duen gizonak aldarearen mekanismoa abiarazten du eta orduan arranoak jauzi egiten du goraka, ikusleek begiztatzeko moduan, eta izurdea lurrerantz erortzen da. Alde bakoitzeko lehenengo hesiak, Agnaptoren arkupetik hurbilen direnak, laxatu egiten dira eta horko zaldiak lehenen hasten dira lasterka. Zozketaz bigarren tokia egokitu zaien ondora iristen dira lasterketan, eta orduan hauen hesiak laxatzen dira. Eta horrela gertatzen da zaldi guztiekin hurrenez hurren, branka-muturraren inguruan denak elkarren parean izan arte. Ordurik aurrera aurigak erakutsi behar du trebetasuna eta zaldiak zalutasuna. (...)

Hipodromoaren aldeetako bat bestea baino luzeagoa da eta lubeta modura dagoen alde luzean, lubetan zeharreko irteeran, Taraxipo dago, zaldien laborria. Aldare biribilaren formakoa da eta zaldiak haren ondotik igarotzen direnean lasterka, izutu egiten dira ageriko arrazoirik gabe, eta izuak laborria sortzen die, eta askotan gurdiak hautsi eta aurigak zauritu egiten dituzte. Beraz aurigek opari-eskaintzak egiten dituzte eta euren alde jarduteko eskatzen diote Taraxipori... Hipodromoaren beste aldea ez da lubeta, muino txikia baino».

Pausanias 6.20.10 hh.

«Garraztasunez erantzun zion Ajax bizkorrak, Oileoren semeak: "Idomeneo, zergatik ari zara berriketan behar baino lehen? Hor datoz behorrak oinak goian,

urrunean, ordoki zabalean. Zu ez zara argiborik gazteena, eta zure begitarteko begietako ikusmena ere ez da zorrotzena; baina etengabe ari zara berriketan. Ez duzu halako berbalapikoa izan behar, zu baino hobeak baitaude hemen. Aurretik doazen behorak lehengoak eurak dira, Eumelorenak, eta bera doa gurdian aho uhalak hartuta". Haserretuta erantzun zion kretatarren buruzagiak: "Ajax, errietalari iaioa, asmo txarrekoa, gainerakoetan argiboak baino gutxiago zara, zure gogoa ankerra baita. Joka dezagun oraintxe bertan tripode bat edo galdara bat; Agamemnon Atreorenekoa izango dugu epaile; ea zein diren aurretik datozen behorak. Eta zuk ordainduz ikasiko duzu».

Iliada 23.448 hh.¹

¹ [Testu honen iturria: ZZEE (1998): *Historia testu bidez*, Arabako Foru Aldundia - EHU, Gasteiz. Itzulpenaren arduradun den Gidor Bilbaoren baimenaz].